

PANUN pakinoita

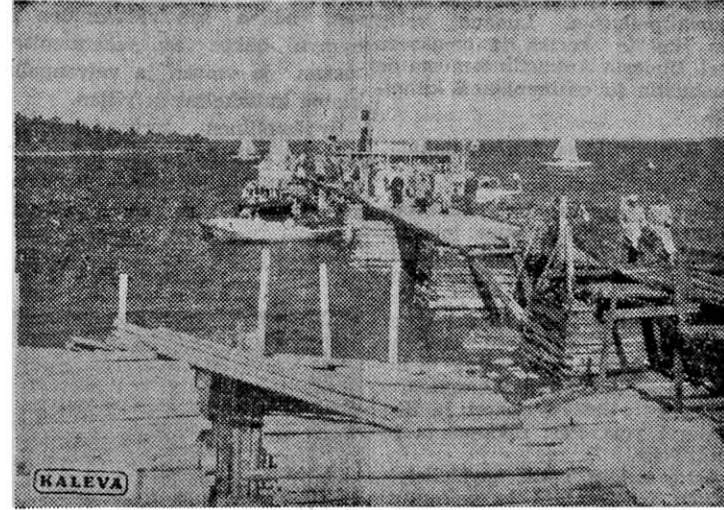
Hulinaa Varjagien maalla

Niinhan ne väittävät, että nimi Varjakka juontaa juurensa muinaisilta ajoilta, jolloin varjagit suorittivat maihinnoisujaan näillä main kaukomatkoillaan idästä länteen ja päinvastoin. Siitä nimi Varjakka kahdellekin luonnonsatamalle, toiselle Lumijoella, toiselle Oulun edustalla Oulunsalon nokassa. Minun muistini tosin ei riitä aivan niihin aikoihin, mutta sensijaan muistan hyvin ajan, jolloin jokseenkin kaikki muut kansallisuudet paitsi varjagit suorit-

tivat maihinnoisujaan Varjakassa. Ongarit, jotka nykyisin ylväästi kääntävät meille kylkensä, näin saunarantalaisesta näkökulmasta katsottuna, ja lipuvat juhlallisine elein uutta syväväylää Eteläsatamaan eli Oulu-yhtiölle, ohjasivat niihin aikoihin kulkunsa kokka valkeana kohisten suoraan kohti vaatimatonta hiekkarantaamme ja laskivat jyrysten ankkurinsa Varjakan redille. Siinä niitä saattoi seisästä jököttää parhaassa tapauksessa puolikin tusinaa kerrallaan,

saksalaisia ja ruotsalaisia, tanskalaisia ja hollantilaisia. Englantilainen miehistö suoritti usein maihinnoisun joko issoon möljään tai tuohon Kesälän aidan taakse ellei suorastaan kivilaituriin tuossa ikkunalla, marssi jalkapallo kainalossa »urheilukentälle», joka siihen aikaan oli vain Muikun keto (niinkuin se nyt on kunnan keto) ja saksalainen meripoika tai peräti koppelakki konemestari saattoi jonain yöttömän yön varhaistuokiona pistäytyä pihaan alaluokkalaisen saksantaitoa kokeilemaan. Oli, näes, jäänyt porukasta ja laivaan piti päästä. Käsi pelillä jos ei muuten sellainen kyyti selväsi ja kouluoika sousti koppelakin mustakyljen varjoon ja sai kyytipalkaksi jotain — Junoa, parhaassa tapauksessa piskettipaketin. »Bitte schön — tankke seer!»

Se oli aikaa se! Pojille riitti ohjelmaa loputtomasti, koska Uleä toimi, saha kävi, vinnsit vinkuivat, hinaajat kiskoivat ja joskus tarakat tippuivatkin. Meri antoi joskus oikeita lankkujakin ja saisi antaa jo vähissä erin lisäksi, eivät meinaa kolmenkymmenen vuoden takaiset annit enää riittää. Niinpä niin, saha kävi ja salolaiset kävivät sahan töissä. Nämä ajat muistuvat mieleeni aivan erikoisesti tuonnoisena sunnuntaina, kun Varjakan möljässä kerrankin oli sellainen kuhina ja hulina kuin entisvanahasina aikoina. Oli ne kalajuhlat, kansanjuhlat oikein olan takaa. (Vaan lohtakalaa olisi saanut olla keitossa enemmän!) Kansaa oli kuin helluntaiepistolassa, aurinko paistoi ja merituuhi puhalsi. Merituuli tuli kaukaa Pohjanlahdelta, ruottinpuolelta, mutta kaukaa tulivat monet vierastakin. Oli Heusalan Janne Kalajoelta ja Lucvon Matti Pyhäjoelta. »Haukka» ja Siipolan Niilo, joiden oi-



Tungosta kerrankin Varjakan Möljällä.

kisuunnassa pitäisi tulla Kalajoelta tai Raahesta, olivat vartavasten lähteneet sinä aamuna tulemaan Tornion Röntystä. Oli Kellon kalastajia ja Lumijoen lumiukkoja (ja -akkoja), puhumattakaan Luovon silakanpyytäjistä ja Marjanien valkolakkiluuseista. Oli Oulun kommodöörejä ja muita urheilurjehtijoita, oli »Hailuovon» kapteeni ja »Salon» komentaja, oli perätuupparin nykyisiä jos pikakiittäjäkin, hai-miehiä ja nostoköyliläisiä. Oulusta olivat tulleet valkotakkiset kalanmyyjät (ja eiköhän siellä vain vilahtanut Kanner Mummunkin aurinkoinen naama!) ja Oulunsalosta kirkonkyläläiset ja kylänpääläiset, karhuojalaiset ja salonpääläiset, varjakalaiset tietysti varsinkin, Saunarannan härskäpö ja Koppanan kaupunkilaiset uutisasukkaat.

Onhan näitä selostettu, jo vain, kuvattu ja kerrottu. Sellaisia köy-

denvetokisoja kuin siinä Kukonkujan länsipäässä, entisen isonsaunan tienoilla on harvoin nähty olympialaisissaakaan, liekö sielläkään. Ukot hihkuivat ja akat kiskoivat ja sitten taas ukot ähkiävät ja akat kiljuivat. Temperamenttikysymys se on tuo köydenvetokin. Naisväki esimerkiksi kun sai köydenpäästä vähänkään kiinni, niin kiskoivat jo, toiset länteen, toiset itään, vaikka mitään merkkiäkään ei oltu annettu. Siinä sitä oli Kauniskankaan Ollilla toppuuttamista, että so so tytöt, joku oortninki se olla pitää. »Saapa nähä saavatko kevon mustalle mullalle», sano muunkin isäntä aluksi. Saivat ainakin kuopalle. Voitot menivät usiasti tasan, mutta se minun on sanottava, että se oli painovirhepahan syytä tai muuta väärinkäsitystä, että lumi-jokiset olisivat voittaneet kellolaiset. Kyllä se oli justiisa päinvas-

Se oli viime pyhänä, se!

Sellaista hulinaa ei totisesti ole ollutkaan sitten Hulinan päivien. Miksikäkö kirjoitan Hulinan isolla kirjaimella? Siksi vain, että Hulina oli proomu, lossi oikein, joka välitti liikennettä Varjakasta Varjakkaan vähän niinkuin ne Aurojoen laivat Turusta Aboon. Ja silloin oli Varjakan möljässä sellainen hulina, että pienet alta pois. Vanha laiturin, joka lopulta kallistui niin, että piti rystyset valkeina pitää yläreunasta kiinni, kun konttasi maihin tai möljän päähän, purettiin (tai jätettiin) joskus 1921—22, jolloin tehtiin tämä uusi möljä, joka nyt alkaisi olla palsamointiasteella. Sanokaapa tosiaan, vanhat, siihenkö se Hulinan kulku lakasi, vai vieläkö jatkui uuteen möljään? Pahin oli hulina kuitenkin tilipäivinä, torstaisin. Silloin tulivat eivät vain Oulun torin kalanmyyjät vaan kaikki muutkin torakat ja rahat pois. Oli saatavissa munkkia ja räiskälettä, limunaatia ja kaljaa, kahvia ja kompiaisia, lippalakkia ja lyysiiä, saapasta ja saapashousua, onnenpyörää ja vaikka mitä. (Mutta jäätelöä ja purukumia ei ollut, sillä elettiin vielä terveen järjen aikaa.) Salolaiset ostivat ja oululaiset möivät. Ja eivätköhän ne myyneet Seppänen ja Mikkonenkin, jotka olivat senaikaan Varjakan kauppiat, edellinen oikea paakarimestari, jälkimmäinen ihan vanhankansan sekatarakauppias.

Se oli kolmekymmentä vuotta sitten, se!

P a n u.

J.K. Jokohan kukaan nyt uskoi, että Varjakan möljää tarvitaan, että se on julkinen ja suurta yleisöä palveleva asia, joka on kunnostettava, ennenkuin niska katkeaa ja joku hukkuu. — Sama.



Oulun kalanmyyjät kiskovat voiton.